

Ikäihmisten hoivapalveluiden tulevaisuudennäkymiä

Hyvinvoiva hoiva – Välmående
omsorg –hankkeen
loppuwebinaari 8.12.2022

Kristiina Hellstén (ent. Lempinen), FT, THM, ft

**Turun kaupunginvaltuutettu ja
Varsinais-Suomen hyvinvointialueen, Varhan
aluevaltuutettu ja aluehallituksen jäsen**

**Vuonna 2023 myös Turun Seudun
Omaishoitajat ry:n puheenjohtaja ja
Omaishoitajaliiton hallituksen jäsen**

Hyvinvoiva hoiva – Välmående omsorg -hanke 2019-2022

- Hankkeen asiantuntijaverkosto tarjosi tukea **työhyvinvoinnin** ja **muutosvalmistuksien** kehittämiseksi ikäihmisten hoivayksiköiden henkilöstölle
- Työhyvinvointi on edellytys laadukkaalle hoivalle. Väitöstutkimuksessani, [TYÖN FYYSINEN JA PSYKKINEN KUORMITTAVUUS VANHUSTENHOIDOSSA \(utupub.fi\)](#) 2014, totesin, että pienikin satsaus ergonomiaan paransi huomattavasti vanhusten hoidossa työskentelevien kokemaa työkykyä.
- Tässä esityksessä tarkastelen ikäihmisten hoivapalveluiden tulevaisuuden näkymiä peilaten niitä työurani aikana toteutuneisiin muutoksiin

Lainsäädäntö hoivapalveluja ohjaamassa

- **Hoivaa ja hoitoa** ollut ”ikäikäisesti” – lainsäädännössä ja käytännön toteutuksessa näkyneet eri painotuksia
- **Kansanterveyslaki** (1972) sisälsi määräykset Suomen kuntien tehtävistä terveydenhuollon järjestämisessä. Purettiin kunnanlääkärijärjestelmä ja perustettiin terveyskeskukset. Painopistettä siirrettiin ehkäisevään terveydenhoitoon ja avosairaanhoidon. Terveyskeskusten vuodeosastot korvasivat vanhainkotien sairausosastot...
- **Sosiaalihuoltolaki** (1982) monine muutoksineen ohjannut ja ohjaa edelleen hoivapalveluja

Autan hoitamalla -oppikirja

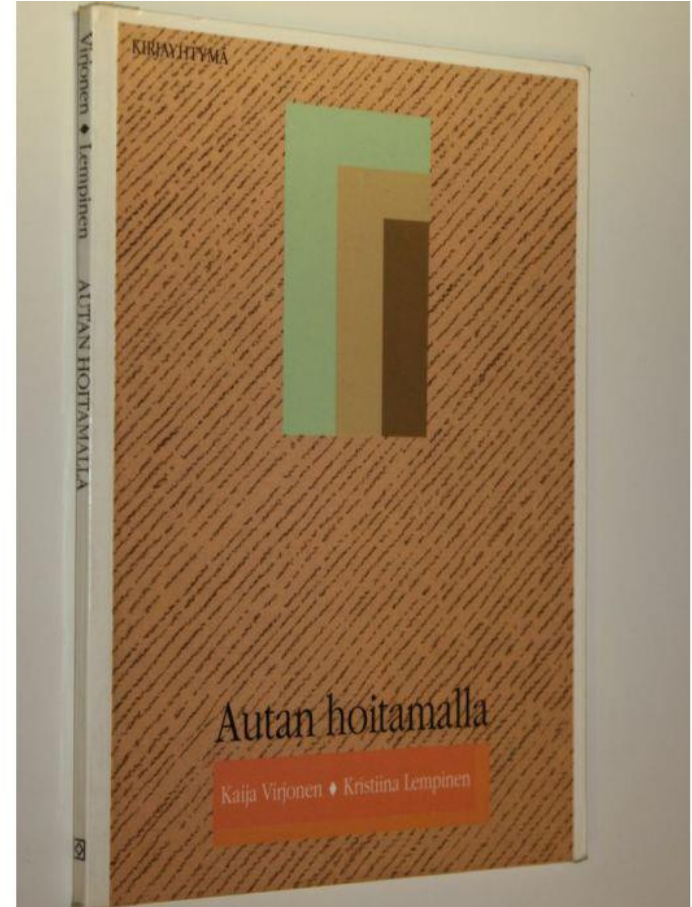
Kaija Virjonen & Kristiina Lempinen.

Kirjayhtymä Oy 1991.

- Kirjassa käsitellään hoitamista sosiaalialan työntekijöiden näkökulmasta.

AUTTAMISEN ULOTTUVUUDET

- 1) Normaalin kasvun ja kehityksen tukeminen
- 2) Hoitaminen
- 3) Sopeutumisen tukeminen vaikeutuneessa elämäntilanteessa
- 4) Hoivaaminen

Vanhuspalvelulaki 2013 (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista)

- Lain tavoitteena on varmistaa, että iäkkäät ihmiset **saavat yksilöllistä tarpeittensa mukaista hoitoa ja huolenpitoa yhdenvertaisesti** koko maassa laadukkaiden sosiaali- ja terveystalvelujen avulla.
- Hallitusohjelma sisältää useita kirjauksia väestön ikääntymiseen ja sen tuomaan yhteiskunnalliseen muutokseen varautumiseksi. Hallitusohjelman mukaan **vanhuspalvelulaki päivitetään**. Siihen liittyen **ympäri vuorokautisen hoivan rinnalla vahvistetaan kotihoidon resursseja ja laatua sekä kehitetään omaishoitoa**.
- Resurssien vahvistamisen ja lain päivittämisen rinnalla palvelujärjestelmää tulee kehittää, **varmistaa vanhuspalveluiden hyvä johtaminen sekä lisätä hoiva-alan houkuttelevuutta sekä henkilökunnan saatavuutta ja osaamista**.

Vanhuspalvelujen lait ja suositukset - THL seuraa vanhuspalvelulain ja suositusten toteutumista

- [Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvluista eli vanhuspalvelulaki \(Finlex\)](#)
- [Laki omaishoidon tuesta \(Finlex\)](#)
- [Perhehoitolaki \(Finlex\)](#)
- [Sosiaalihuoltolaki \(Finlex\)](#)
- [Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista \(Finlex\)](#)
- [Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista \(Finlex\)](#)
- [Terveydenhuoltolaki \(Finlex\)](#)
- [Laki potilaan asemasta ja oikeuksista \(Finlex\)](#)
- [Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista \(Finlex\)](#)
- [Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista \(Finlex\)](#)
- Suositukset
- [Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023: Tavoitteena ikäystävällinen Suomi \(Julkaisuarkisto Valto\)](#)

Sote-uudistus -> hyvinvointialueet 1.1.2023 alkaen

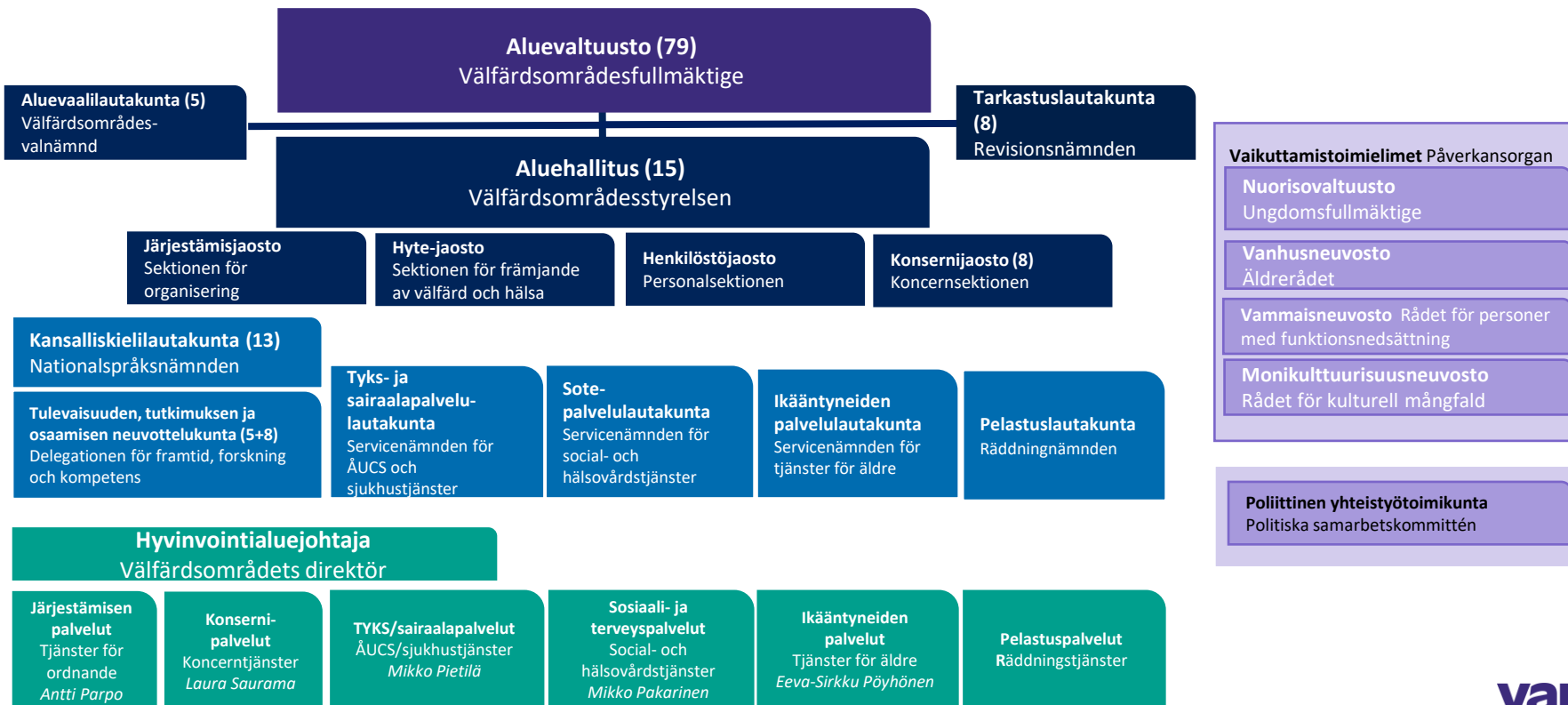
- Vastuu sote- ja pelastuspalvelujen tuottamisesta siirtyy kunnilta hyvinvointialueille (21 kpl).
- Iäkkäiden henkilöiden palveluja ja palvelurakennetta on tarkasteltava kokonaisvaltaisesti, jotta voidaan varmistaa iäkkäiden henkilöiden tarpeiden mukaiset laadukkaat palvelut yhdenvertaisesti ja oikea-aikaisesti

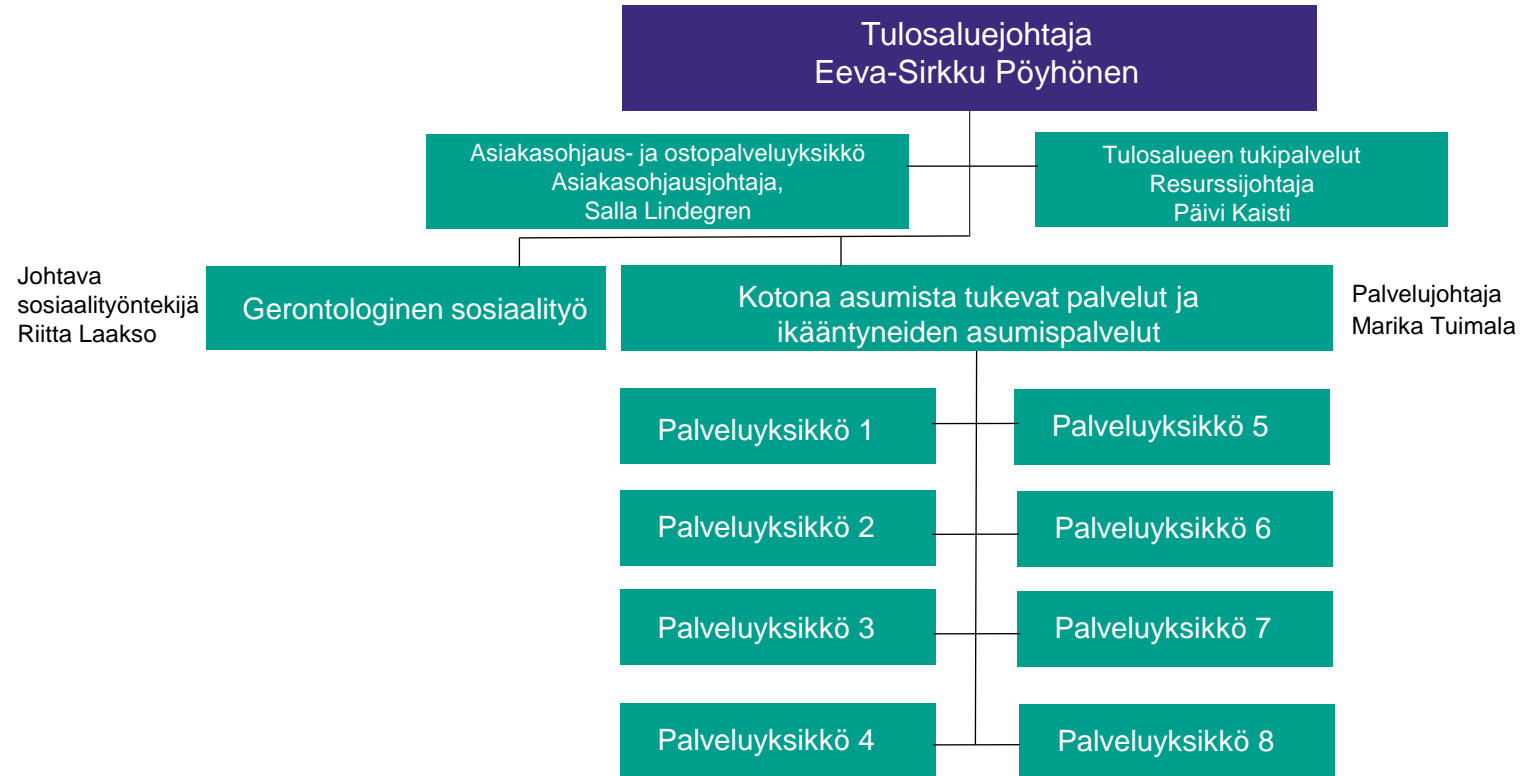
PALVELUOHJAUS!!!

- hyvinvointialueen vastuulla neuvonta ja neuvonnan sisällöllinen kehittäminen (KomPASSi-toiminta)

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen (Varha) organisaatio (27 kuntaa; n. 23 000 työntekijää; 2,2 mrd euroa)

Ikääntyneiden palvelut

OIKEAT PALVELUT OIKEAAN AIKAAN OIKEASSA PAIKASSA – kehittämisen kohteita (1)

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kaiken a ja o

Kuuluu sekä kunnille että hyvinvointialueille - työnjako?

- Lähtee jo raskaus-lapsuusajasta
- Elintapasairauksien ehkäisy ja näyttöön perustuvien toimintamallien käyttöönotto sote-keskuspalveluissa
- **Ikäkeskus**
 - kääntyneiden terveyden ja hyvinvoinnin seulonta, ikäneuvola tai vastaava toimintamalli
 - muistiseulonta ja muistiasiakkaiden palveluketjut

OIKEAT PALVELUT OIKEAAN AIKAAN OIKEASSA PAIKASSA – kehittämisen kohteita (2)

- Akuuttigeriatrian toimintamallin ja prosessin edelleen kehittäminen
- Ikäihmisen oikea-aikainen ohjautuminen vaikuttaviin kuntoutuspalveluihin
- Kotihoidon toimintakäytäntöjen kehittäminen toimintakykyä ja hyvinvointia edistäviksi
- Kotihoidon ja ympärivuorokautisen palvelun väliin tarvitaan yhteisöllistä asumista (sosiaalihuoltolaki 21b) -> yhteisöllisen asumisen vaihtoehtoja on vielä niukasti ja konseptikin tarvinnee hiomista
- Keskeiset palveluketjut on tunnistettu, kuvattu ja vastuutettu, jotta jokainen toimija tietää oman roolinsa

KODEISSA TOTEUTUVA HOIVA - OMAISHOITO

- Suomen omaishoidon verkosto määrittelee omaishoitajaksi henkilön, joka pitää huolta perheenjäsenestään tai muusta läheisestään, joka sairaudesta, vammaisuudesta tai muusta erityisestä hoivan tarpeesta johtuen ei selviydy arjestaan omatoimisesti (Omaishoitajaliitto 2022).
- Omaishoitajana voi olla lapselleen, puolisolleen, vanhemmilleen, ystävälleen tai muulle läheiselleen. Omaishoitaja avustaa usein samassa perheessä asuvaa tai lähialueella asuvaa läheistään.
- Etäomaishoitajuudesta puhutaan silloin kun avustettava läheinen asuu kaukana. Etäomaishoitajuuden käsitettä ei ole vielä virallisesti määritelty

Olenko omaishoitaja?

Omaishoitaja elää arkea avun tarvitsijan kanssa

- rakastaa ja välittää
- kantaa huolta ja vastuuta
- hoivaa, hoitaa ja auttaa
- ohjaa, tukee ja kannustaa
- hoitaa asioita ja kuljettaa

Läheisen tilanne? Arjen sujuminen?
Palvelujen ja avun tarve? Oma
hyvinvointi?

OMAISHOITAJIEN MÄÄRÄ?

- Kansallisen omaishoidon kehittämisohjelman (2014) selvitysten mukaan yli miljoona suomalaista auttaa säännöllisesti läheistään. Suomessa arvioidaan olevan noin 350 000 omaishoitotilannetta, joista 60 000 on sitovia ja vaativia.
- Vuonna 2021 sopimusomaishoitajia oli 50 241 ja heistä 4831 omaishoitajaa oli Varsinais-Suomessa (Sotkanet 2021).
- Sopimusomaishoitajalla tarkoitetaan omaishoitajaa, joka on tehnyt omaishoitosopimuksen kunnan kanssa ja sitoutuu hoivaamaan ja hoitamaan läheistään. Sopimukseen liittyy etuuksia, kuten omaishoidon tuki. Laki omaishoidon tuesta tuli voimaan vuonna 2006 (Laki omaishoidon tuesta 2005/937).

OMAISHOIDON ARVO JA ARVOSTUS?

- Omaishoidon tuella tehdyn työn laskennallinen arvo on nykyisin noin 1,7 miljardia euroa. Kun omaishoidontukea maksetaan noin 400 miljoonaa, jää omaishoidon arvoksi 1,3 miljardia. Omaishoito on yhteiskunnalle edullista.
- Varsinais-Suomen hyvinvointialueen, Varhan, suunnitelmissa omaishoitoa tukevat palvelut nähdään tärkeinä ja ne tullaan liittämään sekä ikääntyvien palveluihin että vammaispalveluihin.
- 3. sektori on myös omaishoitajien tukena. Esimerkiksi Turun Seudun Omaishoitajat ry on toiminut omaishoitajien tukena jo vuodesta 1998. Yhdistyksestä saa ohjausta ja neuvontaa, lisäksi se tarjoaa monenlaista muuta toimintaa Omaishoitokeskuksessa.

TURUN SEUDUN
OMAISHOITAJAT RY

Kiitos!
**Toivotan teille intoa ja
voimia jatkaa
hyvinvoivan hoivan
kehittämistä!**

